

BS1145

L3
112

1891

FONDO EMETERIO
VALVERDE Y TELLEZ

COMMENTARIUS IN JEREMIAM.

ARGUMENTUM.

Jeremias, ait S. Hieronymus in cap. 1, hic, imminente captivitate, Dei clementia mittitur ad populum, ut cum ad penitentiam excitet, itaque ipse captivitatem Babylonicam jam instantem evadat. Sub idem tempus prophetavit Ezechiel: sed Jeremias, quasi columna labentis urbis et regni, ut patet cap. 1, vers. 18, ante in Juda, Ezechiel post Jeremiam, anno 33, in Babylone captus, vaticinatus est.

Quaestio I. Queres primo, quo anno cepit propheta. quo deserit Jeremias? Respondeo primo, ex cap. 1, 2, patet eum cepisse anno 13 Josia regis, cum esset adhuc puer, ait S. Hieronymus et alii, idque patet cap. 1, 7. Cepit ergo prophetae existens annorum 14, aut 13, cum Medis, teste Eusebio, imperaret Phraortes, Romanis Aeneas Marcius, Aegyptiis Psammeticus Senior, Olympiade 30, anno mundi 3318; in hunc enim annum mundi incidit annus 13 Josiae, qui fuit ante Christi nativitatem annus 632. Hinc sequitur Jeremiam cepisse prophetae, post Issiam anno 163; ante Ezechielum (qui cepit anno 5 transmigrationis Joachin, *Ezech.* 1, 2), anno 34; ante Danielem (qui cepit anno 5 ab excisa Jerusalem), anno 34.

Secundo, prophetavit Jeremias sub quinque regibus, scilicet sub Josia annos 19, sub Joachaz filio Josiae tres menses: sub Joakim fratre Joachaz, et filio Josiae, annos 11, sub Joachin filio Joakim tres menses: sub Sedecia fratre Joachaz et filio Josiae annos 11, usque ad mensem 5 anni illius undecimi, quo capta est a Chaldeis Jerusalem, in qua et Jeremias captus est, sed liber alter habitus a Nabuchodonosore: quia ejus victoriam contra Judaeos praedixerat, eisque suaserat ut ei se dederent, cap. xxxix, 11. Prophetavit ergo annis 41 in Judaea: in qua per Chaldaeos eversa remansit, ut reliquii populi esset solatio (1).

(1) Recte vero observat Abarbanel quod in enumeratione regum Jude quibus regnantibus Jeremias vaticinia edidit, non memoratur Joachaz qui ante Joakim regnavit, rationem esse hanc, quod Joachaz tres duntaxat menses regnavit, qui sub anno Joakim comprehenduntur, quemadmodum nec Jeconia, qui Joakim successit, mentio fit, quod is quoque non nisi tribus mensibus regnum administravit.

Tertio, ex Judaea Judaeis fugientibus Chaldaeos contra jussu Domini in Aegyptum abductus est ab eis Jeremias, ibique in Taphnis (urbe regia, ubi Moses coram Pharaone fecit miracula) prophetae, ut patet cap. xliii et xliii, per annos 4, scilicet usque ad annum 4 captivitatis et exidii Jerusalem, qui erat Nabuchodonosoris 23, quo praedixit Jeremias Pharaonem, qui dicitur est Ephree, vel Vaphre, regem Aegypti, a Nabuchodonosore vincendum et occidendum, quod contigit anno sequenti, teste Josepho, X *Antiq.* xi. Quare universim prophetavit Jeremias annis 43, cumque cepit puer 14 circiter annorum, sequitur eum occisum esse sexagenarium, anno mundi 3363.

Quarto, cum in Taphnis Jeremias suis Hebraei et toti Aegyptio cladem minaretur, quae mox per Nabuchodonosorem evenit, a suis concivibus lapidibus obrutus, martyr occubuit. Ita S. Hieronymus, Tertullianus, Dorotheus, Epiphanius, *De Vita Prophetarum*; Isidorus, *De Vita et morte Sanctorum*. Perperam ergo R. Salomon, ex cap. xliii, 28, opinatur Jeremiam cum Baruch ex Aegypto in Judaeam rediisse.

Addunt Dorotheus, Epiphanius et Isidorus, penes quos sit fides, Jeremiam in Taphnis sepultum, et in magno honore ejus sepulcrum ab Aegyptiis habitum fuisse: eo quod ipse suis precibus inde aspides, crocodillos et immanes feras profligasset, et in dies pulvere e sepulcro suo accepto proligeret. Porro Joannes Moschus in *Prato spiritali*, tradit, cap. lxxvii, ossa Jeremias inde ab Alexandro Magno translata esse Alexandriam, urbem ab eo conditam, ibique colli in Tetrapylo. Addit Chronieum Alexandrinum vetustum, sed nuper editum a Nostro Radero, Alexandrum illustre monumentum Jeremiae cineribus exstitisse: sicut Nicephorus, lib. VIII, cap. xxx, narrat simul illi erectum a S. Helena matre Constantiniani.

Denique adjiciunt Dorotheus et Epiphanius, quod Jeremias in Aegypto sacerdotibus Aegyptiis praedixerit futurum, ut omnia eorum simulacra conciderent, cum Virgo mater in Aegyptum cum suo ascenderet infante, idque ita accidisse, cum Deipara ducens puerum Jesum Aegyptum intravit; de quo plura cap. xliii, in fine. Jeremias catalogo Sanctorum in Martyrologio adscriptus est

4 maii. Sic enim eo die legimus in *Romano Martyrol.* : « In Aegypto S. Jeremie Propheta; a populo lapidibus obrutus, apud Taphnas occubuit, ibique sepultus est: ad cuius sepulchrum fideles (ut refert S. Epiphanius) supplicare conseruerunt, indeque sumpto pulvere, aspidum morsibus medentur. »

QUESTIO II. Queres *secundo*, quis et qualis fuerit Jeremias?

Respondeo *primo*, fuit filius Helciae: an Pontificis illius celebris sub Josia, dicam cap. 1, 1. Oriundus fuit ex Anathoth, quae erat urbs in tribu Benjamin, tribus milliaribus distans a Jerusalem, eratque sacerdotibus attributa, ut patet Josue XXI, 18.

Secundo, Jeremias in utero matris fuit sanctificatus et consecratus Propheta, ut patet cap. 1, 5; hinc tota vita mansit virgo, teste S. Ignatio, epist. ad Philadelph., et Isidorus, *De Vita et morte Prophetarum*, cap. xxxvii, idque satis liquet ex cap. xvi, 2, quamvis Chaldaeus Interpres, cap. xxxvi, 12, eum filium habuisse putet. Quocirca S. Hieronymus, prologo in *Jeremiam*, de eo sic ait: « Virginitate sua Evangelicam virum Christi Ecclesiae dedicans. » Idem, lib. I *Contra Iovinianum*, virginitatis merito tribuit, quod omnibus in Babylonem ductis, ac ceteris omnibus, etiam templo, solo aequatis, solus Jeremias non modo servatus, sed victoribus dono stipendiatibus sit. Et « eum Nabuchodonosor, ait, Nabuzardanus de Sanctis sanctorum non praecipit, praecipit tamen de Jeremia servando. » Rursum Jeremias omnis criminis pro totam vitam expers fuit, ait S. Athanasius, serm. 4 *Contra Arianos*. Crimen est peccatum lethalis, non veniale (1).

Tertio, Jeremias fuit sacerdos (2), doctor propheta et apostolus immediate a Deo missus, qui humanitate et condoleantia in proximis, Prophetas omnes superavit, utque, ut ait Nazianzenus,orat. 17 ad Cives Nazianzi, initio. « Prophetarum omnium ad commiserationem fuit propensissimus. » Ipse enim solus solo Deo nixus, in summa reipublica perturbatione, urbis obsidione et exordio, fratrum salutem ardentissime, quasi alter Paulus, procurabat, idemque fecit post mortem, II. *Mach.* XV, 14, ubi Onias Iude Machabeo dixit: « hic est, qui multum orat pro populo, » et uni-

(1) Omnium lethalium expertem facit cum S. Athanasio S. Hieronymus, Origenes, S. Ambrosius, S. Gregorius Nazianzenus, S. Leo, S. Petrus Damianus et S. Thomas, qui omnibus in utero sanctificatis id commune faciunt. Vide cap. 1, vers. 4.

(2) Sacerdotium obire potuisset Jeremias utpote sacerdotali stirpe oriundum, hanc merito quinquam in dubium vocaverit, obisse vero et sacrificis in templo operari delisse, non alio argumento demonstrari potest. Collocis sane partes ipsi in prophético munere fuerunt, cui ordinem juvenis admovebatur, quod cum ex eo quod metas sibi imponendum ob juvenitatem aetatem deprecatur (1, 6), tum ex temporis quo officio suo praefuit spatio satis sibi, eo ligere licet. (Rosenmulleri)

versa sancta civitate, Jeremias propheta Dei. Fuit etiam illustris scriptor hagiographus: nulla enim scripsit vel dictavit, scilicet hanc prophetiam, item *Threnos*, librum *Baruch*, librum III et IV *Regum*. Hos enim usque ad Hierosolymorum excidium, ex publicis diariis et chronicis collegisse Jeremiam docent Procopius Gazensis, Isidorus et Moses Kimchi, quos refert Sixtus Senensis, lib. I. Idipsum confirmat, quod caput ultimum. *Jeremie* ultimum quoque est lib. IV *Regum*. Adicit Abulensis in lib. *Judicum*, cap. xvii, vers. 4, Jeremiam etiam duos primos *Regum* libros composuisse. Addunt alii, *Psalms*. LXIV: « Te decet hymnus, » et *Psalms*. CXXXVI: « Super flumina Babylonis, » et Jeremia esse conscriptos, aliaque plura, quae congerit Sixtus Senensis, lib. I. *Biblioth.*, verbo *Jeremias*, et a Castro hic. In bibliotheca Vaticana, viz. Paralipomena Jeremie praeco sermone, in quibus erant litterae Baruch et Abdemelch Aethiops ad Jeremiam, et vicissim Jeremie ad istas responsiones. Verum cum harum veteres non meminerit, nec codex Vaticanus Epiphanius, Dorotheum, aut aliquem veterum citet, qui haec Paralipomena posteritati consignavit aut probavit; hinc ea omnitero malui, quam incerta cum certis commiseris. Denique plura scripsisse Jeremiam quoque temporum injuria intercederent, patet ex *Descriptionibus Jeremie*, quae citantur II *Machab.* cap. 11, 1, et hanc nusquam invenimus.

Quarto, Jeremias Judaei rebellibus minabatur excidium urbis, ideoque dirissima ab eis passus scilicet proba, alapas, verbera, famem, carcerem saepe a toto populo reus mortis proclamatus fit, ac tandem occisus; itaque Christi a Judaeis affligi et crucifixi, expressissimus fuit typus; unde et eo reque ac de Christo dicunt Iudei, cap. xi, 49 « Mittamus lignum in panem ejus, et eradimus eum de terra viventium. » Hinc Jeremias apud Hebraeos vocatur ירמיהו *Jeremahu*, id est *caecus*, vel *sublimis Dombi*, ait Hieronymus, *ad exaltans Dombum*, a radice רמ *rum*, id est altus fuit. Rursum Jeremias idem est quod projectio Domini, si nomen hoc deducas a radice רמ *rana*, id est projecti, et יר *ia*, quod est abbreviatum *Iehova*, id est Dominus: fuit enim Jeremias (ut ait Isidorus Pulosiota discipulus S. Chrysostomi, lib. I, epist. 298), ירמיהו *Jeremahu*, id est calamitosissimus, utque in summa et longa calamitate ingentem ostendit animi constantiam et celsitudinem, utque exemplum doctum nos illud Antonii in *Melissa*, part. II serm. 89: Dum cederis, firmite quasi incurstato; generosi est athlete omnia et vincere, maxime vero propter Deum omnia nobis patientiunt, ut et ipse nos patiatur. » Addit Ecclesiasticus cap. xlix, vers. 8, Jerusalem esse excisam a Chaldeis, « ob male tractatum Jeremiam: » « Incenderunt, Inqui, electam sanctitatis civitatem et desertas fecerunt vias ipsius in manu Jeremia. Nam male tractaverunt illum, qui a ventre matris consecratus est Propheia, evertere, et erue-

Quaeritur
fuit cala-
mitosiss-
simus et
constrax-
issimus
typusque
Christi
crucifixi.

re, et perdere, et iterum edificare, et renovare. » *Quinto*, Jeremias, ut dixi, fuit martyr. Unde Tertullianus in *Scorpiano*, cap. viii: « Jeremias, ait, lapidatur, Isaias serratur, Zacharias intercedit et altare occiditur, perennis cruoris sui macula silicibus assignans, et utique qui spiritu Dei agebantur, ab ipso in martyria dirigebantur, etiam patiendo quae et predicassent. » Unde illud *Hebr.* xi, 37: « Lapidati sunt, » multi Interpretes referunt ad Jeremiam. Merito ergo Jeremias defunctus et in limbo existens, apparuit Iude Machabeo, « aetate et gloria mirabilis, et magni decoris habitudine » vallatus, II *Machab.* xv, 13. *Sexto*, Victorinus Martyr censuit Jeremiam in paradiso vivere, atque venturum cum Elia, ut propheta et opponat se Antichristo: cujus sententia memini quoque S. Hieronymus, Canon. XX in *Math.* Probant id ex cap. 1, 15. Sed alius illius loci est sensus, ut ibi dicam; ex dictis enim liquet Jeremiam non vivere, sed occisum esse in Tophis.

QUESTIO III. Queres *tertio*, quid sit Jeremias argumentum, quidque ipse hoc libro agat?

Respondeo *primo*, partim praedicit futura, maxime Nabuchodonosoris adventum, urbis excidium et aliarum gentium; partim hortatur ad virtutes et vitiae emendationem; partim increpat peccata, maxime idololatricam; minatur, et saepe lamentatur, totisque est patheticus. *Secundo*, consolatur suos, praedictique post 70 annos liberationem et captivitate. *Tertio*, gestasui temporis, tum regum, tum populi, tum sua dieta et facta sigillatim enarrat. *Quarto*, vaticinatur de Christi Ecclesia, vocatione Gentium, gratia et felicitate novi Testamenti. Idem argumentum tractant Ezechiel et Abdias. Unde magna pars Abdiae in Jeremia continetur, ait S. Hieronymus in *Abdian*, sub initium (1).

Secundo, dictavit haec Jeremias afflato spiritu Dei; scripti vero ea, dictante Baruch ejus scriba, ut patet cap. xxxvi, vers. 4, qui et prophetias Jeremie diverso tempore editas, in hoc volumen collegit, neglecto tamen ordine, unde priores saepe postpositi; qua de causa hic in Jeremia saepe propositus et perturbatus est ordo, vide Can. II. Hinc etiam ultimum caput additum est a Baruch ex cap. ult. lib. IV *Regum*. Haec etiam est causa, cur Septuaginta subinde ordinem capitulum qui est

(1) Tres consilia possunt Jeremie prophetiarum partes generales. Prima vaticinia continet Judaeos spectantia, quae a Josie anno decimo tertio usque ad excidium urbis ed' sunt, cap. i-xxiii, itemque cap. xlv. *Secundo* vero « amplectitur, quae post urbis excidium ad Judaeorum reliquias, partim in Judea, partim forsan in Aegypto, edidit Jeremias, aspersis eorumdem temporum vaticiniis, cap. xi-xlv. *Tertia* tandem vaticinia comprehendit contra alias gentes, veluti Aegyptios, Philistaeos, Moabitas, Ammonitas, Idumaeos, Damascenos, Cedarenos, etiam inter Babylonicos, cap. xlvj-lv. Toti operi, cap. lvi, additur epilogus historicus, quo urbis excidium et quae dicta sunt consecuta, enarrantur.

in Hebraeo et Latino, commutarint, ut cap. xxxi, nostrum est xxxvi: apud Septuaginta cap. xxx, nostrum est xxxi, apud Septuaginta cap. lxxvii, nostrum est xxxi, apud Septuaginta, etc.

Tertio, quod ad stylum, Jeremias « quantum in verbis simplex videtur et facilis, tantum in majestate sensuum profundissimus est, » ait S. Hieronymus in Proemio in lib. VI *Commentariorum in Jeremiam*: ac more Hebraeo, per varias similitudines et parabolas res ob oculos posuit, uti et Christus. Hebraeorum ejus idioma purum est, nec Chaldaeo permixtum. Scripsit enim Jeremias ante captivitatem Babylonicam, ac consequenter ante corruptionem linguae Hebraicae, quae facta est in Babylone: ibi enim cum Chaldeis Chaldaizare coeperunt Judaei captivi (1). Ego more meo in Jeremie explicatione, duo maxime praecae habui, veritatem et brevitate: illam secutum me scio, hanc asecutum.

Tradunt Hebraei Jeremiam prophetasse cum Sophonia et Oлда: sed Jeremiam in vicis et plateis, Sophoniam in synagoga, Oldam in coetu mulierum. Ridet hoc Riberia. Sicut enim fabellam Rabbineam: talia enim tamque lepida

(1) Jeremias conones, ut bene volarunt omnes fore critici: Abulensis, *Præf. Comm. in Jeremiam*, Rosenmuller, *Prolegom. in Jerem.*, in; Lowth, *De Poesi sacra Hebraeorum*, Praefat. xvi, Eichornius, *Ebraei. Band*, iv, ff. 134, 153; De Wette, *Lehrbuch der historisch-kritischen Einleitung*, § 217, etc., luctuosam temporum aetatis conditionem, tristemet tunc populi sui statum referunt. Animum prodeunt acerbissimo dolore commotum perturbatumque, sensusque malorum, quae misera patria vel imminerant, vel jam ingreuerint, pene oppressum; ita ut de illo dici queat quae de Iristi et lugubri Simonidis stylo feruntur: *Tristis lacrymis Simonidis*. In sententis plerumque laxior est et solacior, et genus dicendi quo utitur pedestre et plurimum est atque remissius, multumque abest, ut assurgat ad sublimitatem admirabilemque orationis nitorem, quo eminet Isaias, imo habet aliquam negligentiam et redundantiæ speciem. Cujus rationem hisce verbis explanat S. Hieronymus, *Prolog. ad Jerem.*: « Jeremias propheta sermone quidem apud Hebraeos, Isaiam et Osee et quibusdam aliis prophetis videtur esse rusticior; sed sensus par est, quippe qui eodem spiritu prophetaverit. Porro simplicitas eloquii de loco ei in quo natus est accidit. Fuit enim Anathothites, qui est usque hodie viculus. » Ubi tamen erant, inquit Rosenmuller, quae ipsius animum vehementius affluerent, se alius extulit hanc raro, magnamque naturam didicimus poeticae, ejusdemque elatioris impetum, quem tunc maxime ostendit, quando mala hostibus suis gentis praenuntiabat, cap. xlvj-lv, in quorum contemplatione nihil erat quod leniores sensus exciteret; ceterum in Jeremie oraculis frequentiores quam in reliquorum valum scriptis, occurrunt voces et formae quae Aramaicae sunt propriae, ut v. g. *iod* quocirca adhibuit secundae personae femininae praeteriti, veluti לרמיהו *la-rumiahu*, II, 38; xxi, 21, etc. Item pronomen femininum זרתי *zarti*, II, 30; et suffixum femininum ב *bi* לרמיהו *la-rumiahu*, II, 15. Forma Aramaica est תרתי *tharti*, II, 36. Vox Aramaica est רמיהו *rumiahu*, II, 39. Versus integer Chaldaice sermone expressus legitur x, 11. Quae pro Hebraica lingua peritis notanda sunt.

CHRONOTAXIS ORACULORUM, SIVE ORDO CAPITUM ET GESTORUM JEREMIAE.

Qua ordo capitum et oraculorum in Jeremia valde perturbatus est, uti dixi, hinc ea suo ordine dicuntur, eaque seriatim in quatuor partes distribuntur. Sequitur Abulensem in fine lib. IV *Regum*, Torricellum, et maxime Christophorum a Castro, qui in Proemio exactam habet chronotaxin.

Prima ergo pars complectitur ea que Jeremias prophetavit sub Josia rege, quibus curpit idololatricam et vitia populi, minaturque excidium per Chaldaeos. Incipit haec a cap. 1, et protenditur usque ad cap. xvii, exclusive, excepto cap. x, quod ad Sedeciam, et cap. xiii, quod ad Joakim, et a vers. 18, ad Sedeciam, tempora pertinet, uti mox dicam.

Secunda pars est eorum que prophetavit sub Joakim filio Josiae, et Joachin, sive Jechonia filio Joakim: mortuo Josia, et amoto Joachaz filio ejus, adhuc funebri planciu durante, militavit Jeremias ad Joakim, monetque ne fiat Josiam, sed potius Joachaz non rediturum ex Aegypto, et seipsum, eo quod sepultura asini sit sepeliendus. Haec ergo pertinet cap. xxi, a vers. 1 ad vers. 24, ut patet ex vers. 10 ibidi.

Sub idem tempus, prophetans in atrio templi excidium urbis et templi capitur, et rous mortis

breve, paraphrasis Chaldaica, et Graeca, cum catena Graecorum Patrum, graece et latine, etc., 3 in fol.

Inter heterodoxos, Sebast. Schmitt edidit: *Commentarium in librum prophetarum Jeremiae, in quo textus exquiritur, analysi resolvitur, annotationibus ad singulos versus illustratur, singulis etiam deinde factis certi loci communes subjunguntur*, Argentorati, 1685, in-4to, dein Francofurti ad Men. 1697 et 1705, duob. tom. in-4to. Ex hoc isto egregio commentario ex magna parte depremissae sunt annotationes Biblicae Joan. Henrici Michaelis.

Hern. Venena *Commentarius ad librum prophetiarum Jeremiae, quo coniectiones rite distinguuntur, scopus, necnon a series sermōnis accurate investigatur, perperam paraphrasin exponitur et selectis observatis voces et phrases illustrantur, ac implementi demonstratione ubi opus fuerit, commentarius*, in lucem prodit. Lovaniae 1705, 2 in-4to. *Commentarium Joan. Henr. Parent, Levin. editio, 1796, in-8° inscriptum: Threni Jeremiae philologicae et criticae illustrati, quae magis fecerunt Scripturae sacrae professores.*

Em. Frid. Car. Rosenmüller, *Scholium in Jeremiae vaticiniam et Threnos*, 2 in-8°, Lipsiae 1826 prodierunt, in quibus auctor non parvam utilitatem ex *de* erpretibus qui ante scripserunt, duxit.

Joannes Georgius Dahler, Argentorati editit 1825-1830, opus in Jeremiam, cui titulus: *Jeremia, traditum auctore textu originali accompagné de notes explicatives, historiques et critiques*, quod satis elucidat Jeremiae prophetias.

Addendi sunt il Jeremiae interpretes qui vel omnes veteris Testamenti libros, vel prophetas cunctos verterunt et commentariis explaunarunt, et quidam alii qui aliquas tantum partes Jeremiae prophetiarum ex-luarunt, ut Metzgerberg qui in tertia parte *Christologiae in oracula* que ad Christum referuntur annotationes philologicae scripsit bonae trogis plenissimas.

agitur; sed ab Abiam liberatur, uti narratur cap. xxvi: hinc ergo collocatum est cap. xxvi.

Sub idem tempus, jubetur sumere catenas, postea sub Sedecia militandas vicinis gentibus, ut patet cap. xxvii, a vers. 1 ad 4.

Sub idem tempus, prophetat ea que habentur cap. xviii, scilicet peccatum Juda esse indelebile, quod suppetis Aegypti confusus, nollet se subjicere Babylonio jam se ad bellum paranti.

Anno 4 Joakim prophetat ea que habentur cap. xxv, de calice, id est clade activa Chaldaeorum, quodque eis servient gentes 70 annis.

Eodem anno contigerunt ea que dicuntur cap. xlvi, a vers. 2 ad 12, de Pharaone Nechoa cadendo, et paulo post caeso a Nabuchodonosore juxta Charcamos, eaque occasione mox pergit prophetare, Aegyptum subjugandam a Nabuchodonosore, ibidem, vers. 3 usque ad fin. cap.

Eodem anno contigerunt que dicuntur cap. xxxvi, de oraculis, et minis Jeremiae scribendis, et a Baruch legendis populo ex libro quam combussit Joakim, sed restitavit Jeremias, et qua cap. xlv dicuntur de Baruch timente et confortato a Deo.

Anno circiter 7 Joakim contigerunt ea que narrantur cap. xxxv, de Rechabitis, et que dicuntur cap. xiii, a vers. 1 ad 18, de lumban limbo, quod lullit ad Euphratem, deque laguncula contrita in signum cladis future.

Mox secuta sunt dicta sub Joachim sive Jechonia filio Joakim. Nimirum cap. xxxi, a vers. 24 ad finem, prophetat Jechoniam duendum esse in Babylonem, et inde nunquam rediturum.

Cap. xxiii, invenitur in regum negligentiam, quod illa fuerit causa excidii et captivitatis populi, atque novam republice formam per Christum et Anostotos pollicetur.

Tertia pars continet oracula dicta sub Sedecia, qui Jechoniae successit, usque ad excidium urbis inclusive:

Anno 1 Sedecie dicta sunt que habentur cap. xxv, de duobus calathis ficum, qui significabant bonam Jechoniae et aliorum transmigrantium sortem; miseram vero Sedecie et aliorum Hierosolymae manentium, et Chaldaeis rebellantium.

Et que cap. xxix scribuntur ad Jechoniam et alios in Babylone, quod ibi mansuri sint 70 annis.

Et que cap. xxx et xxxi predicti de solvenda captivitate, tum temporali per Cyrum, tum spiritali per Christum.

Et que cap. xviii habentur de sigulo, cujus adinstar Deus potest populum fingere et refingere, eumque libertati restituere.

Et epistola qua habetur cap. x, qua monet transmigratos, ne colant signa ceteri et idola Chaldaeorum.

PROLEGOMENA IN JEREMIAM PROPHETAM.

Et que habetur cap. xxvii, 3, usque ad finem, de catenis missis ad vicinos reges; quaeque habentur cap. xxviii de earum contractione per Hananiam, et commutatione in ferreas.

Unde sub idem tempus, videntur dicta ea que cap. xviii et xlix prophetat contra vicinos reges et gentes, scilicet contra Moab, Ammon, Idumaeam, Damascus, Cedar et Elam.

Cap. xix, confregit lagunculam in atrio templi, ut ostenderet populum sic esse conserendum; hinc cap. xx, in carceratus a Phassur, minatur ei interitum; aliquid ex tredo vite, et arborum acerbitate, maledicti diei natalis sue.

Mox cap. 1 et ii, prophetat excidium Babylonis, per Cyrum et Dariam: quod enim id factum sit anno 4 Sedecie, patet *Jeremiae* li, 59.

Cap. xiii, 18, militavit Jeremias ad Sedeciam rebellantem Nabuchodonosori, et ad reginam, ut munit eis regni eversionem. Patet id IV *Reg.* cap. xxiv, 20, et cap. xv, 1, et ex Josepho, lib. X *Antiq.* cap. x.

Cap. xxxiv, obsessa jam Jerusalem, cum Judaei foedus cum Deo renovassent (ideoque Chaldaei recessissent pugnaturi contra Aegyptios), sed mox illud violassent, predicti Chaldaeorum reditum.

Cap. xxxvii, idem significat Sedecie; cumque egrediretur in Anathoth a Jera captus, detrusus fuit in *carcerem*.

Cap. xlvii, prophetat Palestinos vastandos per Chaldaeos: hoc enim factum esse anno nono Sedecie, patet ibi cap. xlvii, 1.

Cap. xxi, cum redisset Nabuchodonosor ad obsidionem Jerusalem, Sedecia militanti, ut pro recessu hostis oraret, respondit Jeremias eum non recessurum, sed si salvus esse velit, ei se dedat. Cap. xxxii, Jeremias in carcere jubetur emere agrum sui patruelis, ut per hoc significet, captivum et Babylone redituros ad suos agros.

Cap. xxxiii, promittit felicitatem post tempus captivitatis.

Cap. xxxviii, coniecit in lacum, cum predicaret transfugientibus ad Chaldaeos salutem, et interitum remanentibus, sed e ductus ab Abdemelech, et collocatus cum rege, mansit in vestibulo *proceris*.

Cap. xxxix, a vers. 13 usque ad finem, promittit Abdemelech incolunitatem in excidio urbis.

Mox cap. xxxix, a vers. 1 usque ad vers. 13, capitur Jerusalem, Sedecias excecatur, filii et principes occiduntur.

Quarta pars complectitur oracula et gesta post excidium Hierosolymae.

Cap. xi, Nabuzardan commendat Jeremiam Godoliae, quem Nabuchodonosor constituerat praesidem Judaeae.

Liber jam Jeremias videtur scripsisse epistolam ad abducendos Babylonem, de non colendis idolis Chaldaeorum, quae habetur cap. vi *Baruch*.

Urbe eversa, videtur composuisse Threnos.

Cap. xlii, Ismael mense septimo occidit Godoliam; et Johanan reducit et colligit reliquias populi, cogitque fugam in Aegyptum.

Cap. xliii, principes consulunt Jeremiam, ille vetat fugam, atque si fugiant in Aegyptum, eos ibi vastandos a Nabuchodonosore.

Cap. xliiii, principes non credentes Jeremiam, et cogentes Jeremiam omnesque Judaeos secum fugere in Aegyptum, perveniunt in Taphnis, u Jeremias prophetat excidium Aegypti per Chaldaeos.

Cap. xliiii, Judaeis in Aegypto, et Pharaoni Ephrae minatur captivitatem: unde haec de causa videtur a Judaeis paulo post fuisse lapidatus ante excidium Aegypti: hic enim finitur ejus propheta, nec deinceps Jeremiae fit mentio.

Nabuchodonosor invasit et occupavit Coelestiam, Ammonitas, Moabitas, et alias gentes, uti praedixerat Jeremias. Ita Josephus, lib. X *Antiq.* xi.

Eodem anno occupavit Aegyptum, Pharaonem Ephrae occidit, Amasim regem constituit, Judaeosque 743 captivos duxit Babylonem, ut patet *Jeremiae* lii, 30, et ex Josepho. Inter eos ductus est Baruch; nam Jeremias jam erat occisus. Ita a Castro et alii. Sed verius videtur Aegyptum subactam esse a Nabuchodonosore post 12 annos, scilicet anno regni ejus 33, uti dicam *Ezech.* xxix, 17.

Anno 6, qui erat quintus eversionis Jerusalem, et Nabuchodonosoris 26, die 17 mensis quinti, librum a se scriptum legit Baruch Babylone coram Jechonia, et toto populo, *Baruch* i.

QUOT ET QUIDUS IN REBUS JEREMIAS FUERIT TYPUS AUT PROPHETA CHRISTI (1).

JEREMIAS.

I. Jeremie dicit Deus, cap. 1, 5: «Priusquam te formarem in utero, novi te: et antequam exires de vulva, sanctificavi te.»

II. Jeremie dicit Deus, cap. 1, 5: «Prophetam in gentibus dedi te;» et vers. 9: «Ecce dedi verba mea in ore tuo: ecce constitui te hodie super gentes, et super regna, ut evellas, et destruas, et disperdas, et dissipes, et ædifices, et plantes.»

III. Jeremie dicit Deus, cap. 1, 18: «Ne formides: ego quippe dedi te hodie in civitatem munitam, et in columnam ferream, et in murum æreum super omnem terram.»

IV. Jeremias ait, cap. 1, 11: «Virgam vigilan-tem ego video.»

V. Jeremias ait, cap. 11, 13: «Ollam succensam ego video.»

VI. Jeremias, cap. 1, 16, ait Deus: «Loquar judicia mea cum eis (gentibus) super omnem malitiam eorum.»

VII. Cap. 11, 21, Deus per Jeremiam ait Synagoga: «Ego plantavi te vineam electam, omne semen verum: quomodo ergo conversa es mihi in pravum, vinea aliena?»

VIII. Cap. 11, 11, clamat Deus per Jeremiam: «Aversatrix Israel, et prævaricatrix Juda, revertere ad me, sanabo aversiones tuas.»

IX. Cap. 17, 6, Jeremias dicit Hierosolyma: «Hæc est civitas visitationis;» id est punitionis et excidii, «omnis calumnia in medio ejus.»

X. Cap. 17, 11, Jeremias ait: «Numquid spelunca latronum facta est domus ista, in qua invocatum est nomen meum?»

CHRISTUS.

De Christo ait S. Mattheus, cap. 1, 18: «Inventa est (B. Maria mater Jesu) in utero habens de Spiritu Sancto.» El Angelus, vers. 20: «Quod enim in ea natum est, de Spiritu Sancto est.» Item Angelus, Lucæ cap. 1, 35: «Idcoque et quod nascetur ex te Sanctum, vocabitur Filius Dei.» Denique Isaias, cap. XLIX, 1, de Christo ait: «Dominus ab utero vocavit me, de ventre matris meæ recordatus est nominis mei.»

Sic de Christo ait Isaias, cap. LI, 16: «Posui verba mea in ore tuo... ut plantes colos, et fudes terram, et dicas ad Sion: Populus meus es tu;» et David, Psalm. 11, 6: «Ego autem constitutus sum rex ab eo super Sion montem sanctum ejus, prædicans præceptum ejus;» et vers. 8: «Postula a me, et dabo tibi gentes hereditatem tuam, et possessionem tuam terminos terræ.» Et Isaias, cap. XLIX, 6: «Ecce dedi te in lucem gentium, ut sis salus mea usque ad extremum terræ.»

Sic Christus dicit de se: «Posuit (dominus) os meum quasi gladium acutum: in umbra manus sue protexit me, et posuit me sicut sagittam electam,» Isaiæ XLIX, 2.

De Christo dicitur, Psalm. 11, 9: «Reges eos in virga ferrea, et tanquam vas figuli confringes eos.» Et Psalm. XLIV, 7: «Virga directionis virga regni tui.»

De Christo iudice dicitur, Psalm. xcvi, 3: «Ignis ante ipsum præcedet, et inflammabit in circuitu inimicos ejus;» et Luc. III, 17: «Palaas comburet igni inextinguibili.»

Christus constitutus est iudex vivorum et mortuorum, atque in die iudicii Sanctis dicit: «Venite, benedicti Patris mei,» impiis vero: «Discedite a me, maledicti, in ignem æternum,» Matth. cap. xxv, 30 et 41.

Sic Christus eidem ait: «Homo erat paterfamilias, qui plantavit vineam, etc., et locavit eam agricolis: illi autem servos, quin et filium heri occiderunt; ipse ergo «malos male perdet,» Matth. XXI, 33, 41.

Christus clamavit, Matth. XI, 28: «Venite ad me omnes, qui laboratis, et onerati estis, et ego reficiam vos.»

Christus, videns Jerusalem, flevit super eam, dicens: «Quia si cognovisses et tu, etc., quia venient dies in te: et circumdabunt te inimici, etc., et ad terram prosternerent te, etc., eo quod non cognoveris tempus visitationis tuæ,» Luc. XII.

Christus ait, Matth. XXI, 13: «Scriptum est: Domus mea domus orationis vocabitur; vos autem fecistis illam speluncam latronum.»

(1) Quæ fuerint similitudinis relationes inter Jeremiam et Christum luculenter et pie exponit Bossuet in opere

aureo cui titulus: *Méditations sur l'Évangile*, in ultimis Christi hebdomada a die 98 ad 109.

XI. Cap. 1x, 23, ait Dominus per Jeremiam: «Non gloriatur sapiens in sapientia sua, et non gloriatur fortis in fortitudine sua, et non gloriatur dives in divitiis suis; sed in hoc gloriatur, qui gloriatur scire et nosse me, quia ego sum Dominus, qui facio misericordiam et iudicium, et justitiam in terra.»

XII. Cap. XI, 19, ait Jeremias: «Et ego quasi agnus mansuetus, qui portatur ad victimam: et non cognovi.»

XIII. Ibidem ait Jeremias: «Cogitaverunt super me consilia, dicentes: Mittamus lignum in panem ejus, et eradamus eum de terra viventium.»

XIV. Cap. XIV, 8, Jeremias ait Deo: «Expectatio Israel, salvator ejus in tempore tribulationis; juare quasi colonus futurus es in terra, et quasi hitor declinans ad manendum?»

XV. Cap. xv, 10, ait Jeremias: «Vas mihi, mater mea! quare genuisti me virum rixæ, virum discordiæ in universa terra? omnes maledicunt mihi.»

XVI. Cap. XVI, 16, ait Deus Jeremie: «Ecce, ego mittam piscatores multos; et piscabuntur eos.»

XVII. Cap. XVIII, 6 et 11, ait Deus: «Sicut lutum in manu figuli, sic vos in manu mea, domus Israel. Ecce, ego fingo contra vos malum.»

XVIII. Cap. XVIII, 18, dixerunt Judæi: «Venite, et cogitemus contra Jeremiam cogitationes: et periculum eius lingua.»

XIX. Cap. xx, 2, Phassur percussit Jeremiam Prophetam.

XX. Cap. XX, 7, ait Jeremias: «Factus sum in derisum tota die, omnes subsannant me.»

XXI. Cap. XXVI, 11, Jeremias, quia prophetat excidium urbis et templi, audit: «Judicium mortis est viro huic.»

XXII. Cap. XXXI, 15, Jeremias ait: «Si occideris me, sanguinem innocentem tradetis contra vosmetipsos et contra civitatem istam.»

XXIII. Cap. XXXI, 45, Jeremias ait: «Vox in excelso audita est lamentationis, luctus et fletus Rachel plorantis filios suos et nolentis consolari super eis, quia non sunt.»

XXIV. Cap. 31, 22, ait Jeremias: «Creavit Do-

Christus ait per Paulum, I Cor. 1, 27: «Quæ stulta sunt mundi elegit Deus, ut confundat sapientes: et infirma mundi elegit Deus, ut confundat fortia: et ignobilia mundi, et contemptibilia elegit Deus, et ea quæ non sunt, ut ea quæ sunt destrueret: ut non gloriaretur omnis caro in conspectu ejus. Ex ipso autem vos estis in Christo Jesu, qui factus est nobis sapientia a Deo, et justitia, et sanctificatio, et redemptio; ut quemadmodum scriptum est: Qui gloriatur, in Domino gloriatur.»

De Christo ait Isaias, cap. LIII, 7: «Sicut ovis ad occisionem ducetur, et quasi agnus coram tonante se, obmutescet, et non aperiet os suum.»

Judæi cogitaverunt Christum crucifigere, et adclamarunt Pilato: «Crucifige, crucifige eum,» Joan. xix, 6.

Talis viator fuit Christus, qui per omnem Judæam discurrebat evangelizando, et post tres annos prædicationis, relicta terra quasi hospitio, ad suum rediit caelum.

De Christo ait Simeon: «Positus est hic in ruinam, et in resurrectionem multorum in Israel, et in signum cui contradicetur,» Luc. cap. II, vers. 34.

Christus vocavit Petrum et Andream piscatores dicens: «Venite post me, et faciam vos fieri piscatores hominum,» Matth. IV, 19.

Sic Christus ex eodem luto et massa generis humani, facit «aliud vas in honorem, aliud in contumeliam,» Rom. IX, 21 et 22.

Sic Judæi contra Jesum consilium inierunt, ut eum in sermone caperent, utque eum dolo tenerent; imo falsos testes contra eum quæsierunt et subornarunt, Matth. cap. XXII, 15, et Matth. cap. XXVI, 59.

Sic «unus ministrorum dedit alapam Jesu, dicens: Sic respondes Pontifici?» Joan. cap. XVIII, vers. 22.

Sic Christus ait, Psalm. XXI, 7: «Ego autem sum vermis, et non homo, opprobrium hominum, et abjectio plebis; omnes videntes me, deriserunt me: locuti sunt labiis, et moverunt caput.»

Christus, quia dixisse ferebatur: «Possum destruere templum Dei,» etc., audit a Caipha totoque concilio: «Reus est mortis,» Matth. XXVI 61 et 66.

Judæi clamantes contra Christum: «Crucifige eum,» dicunt Pilato Christum innocentem liberare volenti: «Sanguis ejus super nos, et super filios nostros,» Matth. XXVI, 25.

Matth. II, 17, in infanticidio Herodis ait: «Tunc adimpletum est quod dictum est per Jeremiam prophetam dicentem: Vox in Rama audita est, ploratus et ululatus multus, Rachel plorans filios suos, et noluit consolari, quia non sunt,»

Isaias, cap. VII, 14, et ex eo Math. I, 23, de Chri-

minius novum super terram : FEMINA CIRCUM-
DANS VIRUM.»

XXV. Cap. xxxi, 31, ait Dominus Jeremia :
« Ecce dies venient, et feriam domui Israel et do-
mum Juda foedus novum.»

XXVI. Cap. xxxvi, 26 : « Præcepit rex Joakim, ut
comprehenderent Baruch scribam, et Jeremiam
Prophetam; abscondit autem eos Dominus.»

XXVII. Cap. xxxvii, 14, Principes Jeremiam ce-
derunt, et miserunt in carcerem.

XXVIII. Cap. xxxix, Jeremias, a suis neci desti-
natus, a Nabuchodonosore et Chaldeis honorifice
suscepit est.

XXIX. Cap. xlii, 3, Johanan timens Nabuchodo-
nosorem fugit, duxitque Jeremiam secum in
Ægyptum.

Beneque audi Esdræ, vel quisquis est auctor,
lib. IV *Esdræ*, cap. ii, 18 : « Mittam tibi adjuto-
rium pueros meos : Isaiam et Jeremiam, ad quo-
rum consilium sanctificavi et paravi tibi arbores
duodecim, gravatas variis fructibus, et totidem
fontes fluentes lac et mel, et montes immensos
septem, habentes rosam et lilium, in quibus gau-
dio implebo filios tuos.» Per arbores et fontes
duodecim, duodecim Apostoli, et duodecim Syn-

sto et virgine matre dicunt : « Ecce Virgo concipiet et pariet filium, et vocabitur nomen ejus Emmanuel, id est Nobiscum Deus.»

Christus hoc foedus et testamentum instituit
Hebr. viii; Matth. xxvi, 28.

Sic Judæi quæsierunt super comprehendere Je-
sum : « Ipse autem abscondit se, et transiens per
medium illorum ibat, » atque sub finem vite, se-
cessit in civitatem Ephrem, *Joan. xi, 54.*

Sic Judæi Christum ceperunt, colaphizarunt et
flagellarunt.

Ita Christus « in propria venit, et sui eum non
repperunt : » scilicet Judæi eum occiderunt, sed
Gentes eum susceperunt et colerunt.

Sic Joseph, timens Herodem infanticiam, pue-
rum duxit in Ægyptum, *Matth. ii, 14.*

holi eorum articuli; per septem montes, septem
Ecclesiæ Sacramenta significari videntur, quibus
novam Christi Ecclesiam ornandam prædixerunt
Isaias et Jeremias. Esto enim hic *Esdræ* liber non
sit in canone sacre Scripture; habet tamen suum
auctoritatis pondus, idque majus quam aliorum
Doctorum libri : unde et Ecclesia illum *libris ca-
nonicis* proxime subnectit.

CAPUT PRIMUM.

SYNOPSIS CAPITIS.

Est hoc caput præmium totius libri : docet enim Jeremias, quomodo a Deo ad munus prophetia destinatus sit, et quasi consecratus ab utero, idque ad hoc, ut attentionem sibi conciliet. Unde secundo, vers. 6, vocatur a Deo ad prophetandum se excusat, dicens : Quia puer ego sum. Cui Deus : Ecce dedi verba mea i ore tuo : Ecce constitui te hodie super gentes, et super regna. Tertio, vers. 11, videt virgam vigilan-tem, et ollam succensam, per eaque portendi excidium Judæe per Chaldaeos audit. Denique, vers. 18, cum roborans Deus ait : Dedi te hodie in civitatem munitam, et in columnam ferream, et in murum æream, ut fortior sis regibus et principibus omnibus (1).

1 Verba Jeremiæ filii Helciae, de sacerdotibus, qui fuerunt in Anathoth, in terra Benja-
min. 2. Quod factum est verbum Domini ad eum in diebus Josiæ filii Amos regis Juda, in
tertio decimo anno regni ejus. 3. Et factum est in diebus Joakim filii Josiæ regis Juda, usque
ad consummationem undecimi anni Sedecie filii Josiæ regis Juda, usque ad transmigrationem
Jerusalem, in mense quinto. 4. Et factum est verbum Domini ad me, dicens : 5. Priusquam
te formarem in utero, novi te : et antequam exires de vulva, sanctificavi te, et prophetam in
Gentibus dedi te. 6. Et dixi, A, a, a, Domine Deus : ecce nescio loqui, quia puer ego sum.
7. Et dixit Dominus ad me : Noli dicere : Puer sum : quoniam ad omnia, quæ mittam te,
ibis : et universa, quæcumque mandavero tibi, loqueris. 8. Ne timeas a facie eorum : quia
tecum ego sum, ut eruam te, dicit Dominus. 9. Et misit Dominus manum suam, et tetigit
os meum : et dixit Dominus ad me : Ecce dedi verba mea in ore tuo : 10. ecce constitui te
hodie super gentes, et super regna, ut evellas, et destruas, et disperdas, et dissipes, et adifi-
cæes, et plantes. 11. Et factum est verbum Domini ad me, dicens : Quid tu vides, Jeremia?
Et dixi : Virgam vigilantem ego video. 12. Et dixit Dominus ad me : Bene vidisti, quia vigi-
labo ego super verbo meo ut faciam illud. 13. Et factum est verbum Domini secundo ad me,
dicens : Quid tu vides? Et dixi : Ollam succensam ego video, et faciem ejus a facie Aquilonis.
14. Et dixit Dominus ad me : Ab Aquilone pandetur malum super omnes habitatores terræ.
15. Quia ecce ego convocabo omnes cognationes regnorum Aquilonis, ait Dominus : et ven-
ient et potent unusquisque solium suum in introitu portarum Jerusalem, et super omnes
muros ejus in circuitu, et super universas urbes Juda. 16. Et loquar judicia mea cum eis
super omnem malitiam eorum qui dereliquerunt me, et libaverunt diis alienis, et adoraverunt
opus manuum suarum. 17. Tu ergo accinge lumbos tuos, et surge, et loquere ad eos omnia
quæ ego præcipio tibi. Ne formides a facie eorum : nec enim timere te faciam vultum eorum.
18. Ego quippe dedi te hodie in civitatem munitam, et in columnam ferream, et in murum
æream, super omnem terram, regibus Juda, principibus ejus, et sacerdotibus, et populo
terra. 19. Et bellabunt adversum te, et non prævalebunt : quia ego tecum sum, ait Do-
minus, ut liberem te.

4. VERBA JEREMIE. — Titulus libri est, sicut ille
apud *Isaiam*, cap. i, « visio Isaie, » g. d. hic liber
continet verba Jeremiæ, puta verba Dei, scilicet

oracula quæ locutus est Deus ad Jeremiam, quæ-
que Jeremias audivit a Deo; unde Septuaginta
vertunt, *verbum Dei quod factum est ad Jeremiam*

(1) Istud præmium est : PRIMO, *biblicum*, notans pri-
mo, auctoris nomen et genus, 1; secundo, libri titulum,
et prophetiæ ac descriptionis tempus, 2, 3.

SECUNDO, *historicum*, enarrans, primo, Dei Jeremiam in
Prophetam antequam natus esset destinantis, vocationem,
4, 5; secundo, Jeremias pueritiam suam obtendentis ex-